

Рецензия

от

Проф. Д-р Георги Панов Панов, д.м.н

Медицински факултет

Тракийски университет - Стара Загора

Във връзка със Заповед на Ректора на Медицински университет Проф. д-р Параскев Стоянов“ - Варна № Р-109-497 от 02.12.2025 г. на основание на Правилника на за развитието на академичния състав в МУ - Варна (27.05.2025), решение на Факултетния съвет на факултет „Медицина“ към МУ -Варна (протокол №50 от 24.11.2025) и протокол №1 от неписъствено заседание на Научното Жури от 10.12.2025.

Относно: Конкурс за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“ по докторска програма „Детска психиатрия“ в област на висше образование 7. „Здравеопазване и спорт“ и професионално направление, 7.1. „Медицина“ на д-р **Габриела Валентинова Гачева**. Зачислена със Заповед на Ректора на Медицински университет - Варна № 109-447 от 20.10.2020 г.

Тема на дисертационния труд: „Проследяване на константни и променливи характеристики в активна фаза и ремисия при пациенти с анорексия нервоза в юношеска възраст“

Научен ръководител: Проф. д-р Петър Милчев Петров, д.м.н.

Биографични данни

Д-р Габриела Валентинова Гачева е родена на 22.10.1994 г. в гр. Варна. През 2013 г. завършва Пета езикова гимназия във Варна, а през 2019 г. Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ гр. Варна. Непосредствено след завършването си започва работа като лекар в Четвърта клиника по детско-юношеска психиатрия към УМБАЛ „Св. Марина“ - Варна, като от май 2020 г. е специализант. От май 2020 г. е и асистент, а от ноември 2020 г. е зачислена като редовен докторант към Катедра по психиатрия и медицинска психология към МУ - Варна. През декември 2024 г. придобива специалност по „Детска психиатрия“. Д-р Габриела Гачева е член на БЛС, БПА и Българска асоциация по детско-юношеска психиатрия и свързаните професии. От представените документи се установява

последователно професионално развитие в областта на детско-юношеската психиатрия и ангажираност с клиничната практика и обучителната дейност.

Актуалност на темата и научна обосновааност: Темата на дисертационния труд е безспорно актуална, както в научен, така и в клинично-практически аспект. Анорексия нервоза в юношеска възраст е клинично значимо психично разстройство с висок риск от усложнения и рецидиви, поради което оценката на динамиката на характеристиките между остра фаза и ремисия има съществено значение за терапевтичната стратегия. Притеснителната тенденция за увеличаване на честотата на поява на заболяването сред лицата под 15-годишна възраст допълнително акцентира върху актуалността и значимостта на изследванията върху тази патология.

Изследваната проблематика се отличава с допълнителна значимост поради факта, че анорексия нервоза се характеризира с комплексна биопсихосоциална обусловеност и често хроничен ход, което изисква по-ясно разграничаване между показателите, повлияващи се в хода на лечението, и такива с по-устойчив характер. Показателите, свързани с образа на тялото и симптомо-специфичните когниции/поведения (напр. „Стремеж към слаба фигура“, „Неудовлетвореност от фигурата“, композит „Риск от хранителни разстройства“) значимо намаляват в ремисия паралелно с възстановяване на ИТМ и редукция на общата психологическа дезадаптация. За разлика от тях, константните конструкти – най-вече „Емоционална дисрегулация“ и „Свърхконтрол“ – остават устойчиви и в ремисия имат висока прогностична стойност за ИТМ. В този контекст проследяването на пациентите в различни фази на заболяването има не само научна, но и практическа стойност, тъй като подпомага ранното идентифициране на рискови профили и оптимизирането на дългосрочния терапевтичен план. Значимостта на темата се определя и от необходимостта от повече емпирични данни в областта на хранителните разстройства в юношеска популация, които да подпомогнат клиничните решения относно поддържащото лечение, семейната интервенция и превенцията на рецидивите. Наред с това, изследванията върху пациенти в юношеска възраст имат особена стойност, тъй като именно в тази възрастова група заболяването засяга интензивно психичното съзряване, формирането на идентичност и социалното функциониране. Това налага прилагане на мултидисциплинарен подход, при който психиатричната, психологичната, педиатричната и семейно-ориентираната грижа да бъдат координирани в дългосрочен план.

Литературният обзор е систематичен и информативен. Обхваща историческото развитие на концепциите, диагностичните класификации, епидемиологичните тенденции, етиологичните модели, тригери, клинична картина и инструментите за оценка на хранителните разстройства. Използваната литература позволява резултатите от собствения анализ да бъдат поставени в контекста на актуалното научно знание.

Дисертационният труд е структуриран около две взаимосвързани **цели** с клинична значимост. Първата цел е насочена към проследяване и анализиране на константните и променливи психологически характеристики при пациенти с анорексия нервоза в юношеска възраст в активна фаза и в ремисия чрез прилагането на стандартизирания самооценъчен инструмент EDI-3 (Eating disorders inventory, 3rd edition), а втората – към обосноваване на значимостта на персонализирани терапевтични стратегии, при които след възстановяване на клиничните показатели, фокусът преминава към дългосрочна психотерапевтична работа

върху емоционалната регулация и личностовите модели, които поддържат уязвимостта. Тази двойна целева рамка позволява резултатите да бъдат интерпретирани и в перспектива на дългосрочно проследяване.

Поставените **задачи** са в логична зависимост от целите и са реализирани последователно чрез подбор на релевантни показатели, стандартизиран инструмент за оценка и статистически методи, съответстващи на характера на данните. Концептуално силна страна на разработката е, че възстановяването не се разглежда единствено през призмата на соматичната стабилизация, а като комплексен процес, в който част от психологичните уязвимости могат да персистерат и след клинично подобрене. Именно това придава практическа стойност на изследователския дизайн и свързва получените резултати с реални решения в терапевтичната практика.

Дизайн, контингент и методика: Изследването е проведено върху общо **45 лица** в юношеска възраст, разпределени в групи според клиничната фаза - 27 пациенти в активна фаза и 18 пациенти в ремисия. Проучването е осъществено в клинични и амбулаторни условия в периода октомври 2020 - октомври 2024 г. Използван е стандартизираният инструмент за оценка на хранителни разстройства **EDI-3**, който е адекватен на поставените цели и позволява комплексна оценка на хранително-поведенчески, емоционални и личностови параметри. Попълването на въпросникът е улеснено, тъй като е самооценъчен. Методиката е приложена коректно и в съответствие с изследователския дизайн. Получените данни са анализирани системно и интерпретирани в клиничен контекст. Статистическата обработка е извършена със SPSS чрез дескриптивна статистика, t-тест за независими извадки и дисперсионен анализ. Подходът е съответен на поставените изследователски цели. Налице е одобрение от Етичната комисия за научни изследвания към МУ - Варна.

Резултати и обсъждане: Резултатите показват клинично очакваната посока на промяна по соматични показатели, като в групата в ремисия се отчита възстановяване на хранителния статус и съществено по-високи стойности на ИТМ спрямо острата фаза. Докладваните средни стойности на ИТМ (около 14.98 в активна фаза срещу 19.33–19.34 в ремисия) доказват, че изследването реално улавя терапевтичната промяна и че групите са разграничени по клинично валиден критерий. Този резултат показва вътрешна консистентност между дизайна, подбора на участници и получените емпирични данни.

От съществена стойност е анализът на психологическата динамика чрез въпросникът **EDI-3**, където се наблюдава отчетливо понижение на общата симптоматика при преминаване от активна фаза към ремисия. Посочените средни стойности на сумарния резултат ($M=147.67$ в остра фаза срещу $M=96.56$ в ремисия) подкрепят извода, че ремисията не се изчерпва единствено с антропометрично възстановяване, а включва редукция на широк спектър когнитивни и емоционално-поведенчески показатели, характерни за хранителното разстройство.

Резултатите са обсъдени с необходимата предпазливост по отношение на психометричния инструмент и спецификите на извадката. Отчетено е, че клиничната група е хомогенна (само пациенти с анорексия нервоза), както и че при българската версия на EDI-3 липсва стандартизация за юношеска клинична популация в идентичен формат; поради това е използван анализ на сурови резултати (raw scores). Тази методологична прозрачност

повишава достоверността на изводите и показва изследователски подход, в който ограниченията не се прикриват, а се включват като част от научната аргументация.

Основен фокус на изследването е диференцирането между променливи и константни характеристики - сравнителният анализ обосновава, че част от показателите (психологическите характеристики) са чувствителни към лечение и се подобряват в ремисия, докато други психологически конструкти запазват относителна устойчивост и могат да функционират като поддържащи механизми на уязвимост. В заключителната част това е формулирано ясно чрез акцент върху емоционалната дисрегулация и свръхконтрола като фактори, които остават клинично значими и след соматично стабилизиране.

Обсъждането на резултатите е проведено в контекст на съвременната литература и е насочено към клиничната приложимост на установените зависимости. Защитена е тезата, че след нормализиране на телесните показатели терапевтичният фокус следва да се измести към по-продължителна психотерапевтична работа върху трайните личностно-регулаторни механизми, които не се повлияват в същата степен както телесните и поведенческите симптоми. Този извод отговаря на съвременните принципи на персонализирана психиатрична грижа. В обобщение, разделът „Резултати и обсъждане“ е разработен в съответствие с целите на дисертационния труд.

Ограничения и недостатъци: Следва да бъдат отчетени някои методологични ограничения, които имат значение за прецизното тълкуване на резултатите и за обхвата на тяхната обобщаемост. На първо място, проучването е реализирано в едноцентрова клинична среда и върху сравнително ограничен контингент, което редуцира възможността за екстраполация към по-широки популации с различен социален и клиничен профил. От представянето на дизайна остава впечатление, че не всички пациенти в ремисия са били първоначално оценени в активната фаза и реално проследени във времето като едни и същи лица. Употребата на сурови резултати от психометричния инструмент при конкретната извадка е разбираемо методологично решение, но също трябва да се отчете като фактор, който изисква предпазливост при сравнения с други популации и при интерпретации с по-широк обхват. Посочените ограничения имат характер на конструктивни рецензентски бележки и очертават логични посоки за надграждане на изследването: проспективен дизайн с индивидуално проследяване от остра фаза към ремисия, мултицентрово набиране на контингент, по-дълъг времеви хоризонт. Именно в такава перспектива приносите на настоящия труд могат да бъдат допълнително валидирани и разширени. В допълнение може да се обсъди и необходимостта от изграждането на връзка с терапевтичните интервенции и насоките, които дават описаните резултати от проучването. Например как те могат да се използват като прогностични фактори или като маркери за подбор на терапевтична стратегия. Силно се надявам работата в тази посока да продължи и в следващите години.

Приноси и практическа стойност: Дисертационният труд има отчетливи научно-приложни качества. Представя емпирични данни за психологичния профил на юноши с анорексия нервоза в активна фаза и в ремисия, диференцира показатели с променлив характер от относително устойчиви характеристики и аргументира необходимостта от продължителни психотерапевтични интервенции след нормализиране на соматичните показатели. Резултатите имат значение за оптимизиране на лечебните стратегии и за профилактика на рецидивите. Представените данни демонстрират последователно подобрение в ремисия по отношение на общата симптоматика, но едновременно с това

открояват устойчиви психологически конструкти, които изискват дългосрочен терапевтичен ангажимент. Тази двупластова интерпретация – едновременно признаване на терапевтичния напредък и идентифициране на остатъчната уязвимост – определя научно-приложната стойност на изследването и прави резултатите използвани при планиране на проследяването, рехабилитацията и превенцията на рецидивите при юноши с анорексия нервоза.

Направени са 7 извода, които отговарят на поставените цел и задачи, изведени са от резултатите и обсъждането и са представени ясно.

Представеният дисертационен труд съдържа 142 страници, разпределени в 8 глави и библиография и включващи 31 таблици, 3 фигури и 2 графики. Цитирани са 454 литературни източници, 5 от които на кирилица и 449 - на латиница. Дисертационният труд е структуриран съобразно възприетата схема: съдържание, въведение, литературен обзор, цели и задачи, контингент и методика на изследване, резултати и обсъждане, изводи, заключение и библиография. По темата на дисертацията са представени публикации в български научни издания, както и участие в научни форуми. Авторефератът отразява коректно структурата, целите и основните изводи на дисертационния труд.

В заключение: Представеният от д-р Габриела Валентинова Гачева дисертационен труд на тема „Проследяване на константни и променливи характеристики в активна фаза и ремисия при пациенти с анорексия нервоза в юношеска възраст“ се основава на задълбочено литературно проучване и изследователски подход. Изследването е проведено с подходящи инструменти. Направените изводи са коректни и отговарят на поставената цел. Настоящият труд съответства на всички критерии за придобиване на образователна и научна степен "доктор" според Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за приложението му и Правилника за развитие на академичния състав в Медицински университет - Варна. В тази връзка давам своята положителна оценка и предлагам на уважаемото научно жури да присъди на д-р Габриела Валентинова Гачева образователна и научна степен "доктор" по медицина по докторска програма „Детска психиатрия“.

Заличено на основание чл. 5,
§1, б. „В“ от Регламент (ЕС)
2016/679

Дата:

09.02.2026

Изготвил рецензията:

Проф. д-р Георги Панов, д.м.н